

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Ex quo casuali homicidio incurratur Irregularitas? parag. 2

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

§. II.

*Ex quoniam casuali homicidio incurraur
Irregularitas?*

1. **H**omicidium, quod casuale appellamus
Hex eo, quod casu, id est præter inten-
tionem occidentis fit, tribus contingere mo-
dis potest.

Primo, quando quis nolens occidere quem-
quam, nec de occasione cogitans, vel subdu-
bitans, opus tamen ponit ex quo omnino
per accidens sequitur occisio alicujus, præ-
ter suam intentionem. Solet afferri exemplum,
ut, si famulum quis ducat secum ad venan-
dum, & famulus casu decidat ab equo, mo-
riaturque.

2. Secundo, quando quis opus ponit, ex
quo non solet, nec semper, nec sæpe mors al-
terius sequi, interdum tamen sequitur; ipse au-
tem mortem nullo modo intendit, sed illam
prævidens, vel saltem de illa subdubitan-
s, non adhibet remedia, ut non sequatur, vel, si talia
remedia non adsint, non desistit ab opere, ut
certè nunc ex justitia desistere deberet.
Exemplum solet afferri de eo, qui projicit
lapides, & ligna in publicam viam, nullo
signo dato, quo transeuntes sibi caveant,
cum tamen advertat, vel certè de alicujus
morte subdubitet, quamvis illam non
intendat.

3. Tertio, quando quis opus ponit, ex quo
solet sequi occisio, caput v. gr. inimici graviter
frangit, ictum gladii in pectus impingit, &c.
animo tamen illum non occidendi, sed solum
vulnerandi.

Primum, ex his dicitur Homicidium verè
casuale, Secundum, dicitur mixtum à ca-
suali, & voluntario Tertium, verè voluntari-
um.

4. Jam de hoc Tertio verè voluntario
agemus §. 7. quando de Homicidio volonta-
rio disputabimus. De Secundo, hic est pro-
prius agendi locus, nam de primo nihil dicen-
dum erit, quia per omnes hoc a primo loco
dictum Homicidium, quod verè, & ex qua-
cunque parte est casuale, nullam parit Irregu-
laritatem; ad hanc enim, quæ est ex delicto,
incurrendam, requiritur culpa, quæ cum hic
absit, aberit, & pœna Irregularitatis, nam præ-
terea plures apud Sayrum b advertant, non af-
fici Irregularitate illum, qui, ut gravem la-

pidis ictum, quamvis joco immisissum decli-
net, casu in alium incidit, eumque præcipita-
vit, vel alio modo absque ipsius dolo occidit,
quia tunc merè casualis fuit mors,

5. Porro Homicidium mixtum, de quo
in hoc paragrapho agendum erit, quodque
deinceps brevitate gratia appellabimus casuale
(nam primum appellabimus cum addito,
verè Casuale) vel contingit, dum positivè
quis alicui operi vacat, quod opus aliquan-
do esse posset licitum, aliquando autem il-
licitum: vel contingit, dum nihil agit, seu
dum negativè se habens, omittit aliquid age-
re, ex qua omissione mors alicujus conse-
quitur. Habe jam de omnibus his tres Re-
gulas, singulas singulis hujusmodi casibus
respondentes.

PRIMA REGULA.

Operi licito vacans.

6. Si rei licitæ vaces, v. g. si domum de-
struas, & omnem moralem diligentiam, ne
quis offendatur, apponas, clamando v. g. ut
quilibet sibi ab lapidum, lignorumque proje-
ctione caveat, offenditur tamen aliquis, ac
præter tuam intentionem moritur, nec pec-
cas, nec consequenter Irregularitatem a con-
trahis, Ratio est manifesta, quia, ut modo dixi,
ubi nulla culpa, nulla pœna.

7. Contra, si simili rei licitæ vaces, mo-
ralemque diligentiam non adhibeas, undè
alicujus mors sequatur; & peccas, & Irregu-
laritatem contrahis, si tale periculum prævi-
disti, licet mortem illam non intendas, Ra-
tio est, quia opus illud licitum, illicitum tunc
fit in materia homicidii, propter diligentiam
non adhibitam. Vides discrimen? in priore
casu periculum prævidisti, & sufficienter ca-
vististi; hic vero prævidisti, & tamèn nequa-
quam cavisti.

8. Rectè ergo Pontifex b decrevit, incidisse
in Irregularitatem Presbyterum, qui puerum
intuitu doctrinæ percussit in capite, si puer ex
percussione, vel ob infirmitatem ex percussio-
ne contractam, occubuerit quia nimirum, ut
notant hic Doctores apud Barbosa, c per-
cussio fuit excessiva, & consequenter non
fuit sufficienter cautum in modo percussio-
nis, licet aliàs verberare ob doctrinam sit
res licita. Nam, si percussio (dicunt idem)
fuisset

a Less. l. 2. c.

9. dub. 15. n.

103. Casstr.

de lege pœ-

nali l. 2. c.

14. conf. 1.

G. Hurt. de

Irreg. d. 2.

diff. 8. n. 29

Anil. de

Cens. p. 7. d.

6. sec. 1. dñ.

1. S. V. Ir

reg. ex def.

licita n. 4.

Io. Prapof.

q. 5. de Ir-

reg. d. 11. n.

84.

b C. Præsb.

de Homic.

c Barbosa in

Coll. ad hoc

C. Præsb.

terum, de

Homicidio.

fuisse sine excessu, tum quoad numerum, tum quoad qualitatem istum, Præbyter nec homicida fuisse, nec Irregularis. Eodem modo debes discurre in similibus, quæ afferuntur in Sacris Canonibus.

a C. Dilectus de Homic.

b Corin. de Sacr. d. 18. dub. 9. nu. 38. Dian. p. 4. r. 2. r. 21. lo. Pias. q. 5. de Irreg. du. 10. n. 75. Casrop. de Cens. d. 6. p. 15. §. 4. n. 1. alios cit.

c Merolla T. 1. d. 1. c. 2. n. 118.

9. Inquires. Si prævidi quidem, sed non cavi ex negligentia, seu inadvertentia in foro conscientiz, & coram Deo, solum culpabili venialiter, eto ne tunc Irregularis;

10. Respondeo. Non eris Irregularis, quia, b ut sæpe dictum est, tanta poena, quanta judicatur Irregularitas ex delicto, de qua loquimur (Irregularitas enim ex defectu lenitatis non inducitur ex culpa, ut videbimus) non æquum est, ut à levi culpa progignatur.

11. Dixi (si prævidi quidem) si enim nulla ratione periculum prævideatur, nec subdubitatio occurrat de periculo, quamvis nulla diligentia apposita fuerit, nullum peccatum admittitur, propter inculpabilem inadvertentiam, & consequenter nulla Irregularitas. Unde is esset ille casus dictus in prima Regula numero primo. Vires enim humanas superat, ut quis diligentiam adhibeat ad vitandum periculum, de quo nihil in mentem venit, ut notat rectè Merolla. a At vero, si dubium tibi sese obtulit, vel suspicio, quamvis levis, de periculo alienæ mortis afferendæ à dicta tua actione, nec tamen tu curasti veritatem periculi indagare, peccasti profecto sive mortaliter, sive venialiter ad mensuram, ut mox dicam, negligentiz, quam apposuisti; & quidem, si mortaliter, Irregularis eris, si venialiter, non eris, ut jam dictum est.

Operi illicito vacans.

12. Sive opus, cui vacas, sit illicitum in quacunque materia v. gr. in materia luxuriz, furti, &c. sive etiam in materia homicidij, hoc est, si vacas operi, cui est annexum periculum mortis, v. gr. projectioni lapidum, explosioni bombardæ, &c. semper, pari modo, ac in præcedentibus dictum est, excusaberis ab Irregularitate, si non prævidisti, nec subdubitasti de homicidio, vel, si dubitasti, sufficienter per senilem diligentiam, quam ibidem diximus, præcavisti; Secus non excusaberis.

13. Hanc regulam non omnes admittunt: probabilissima tamen est, & mihi certa in alia materia quacunque, & satis probabilis in materia homicidij. Ratio est eadem, quæ dicta

est de opere licito, nam etiam hic, dum vacas operi cuiusque illicito, Homicidium nullo modo voluntarium est, unde, nec culpabile, & consequenter, nec inducens Irregularitatem; neque enim, actionem esse quomodocunque illicitam, trahit malitiam homicidij voluntarij, si quoad eventum homicidij, sufficienter cautum sit.

14. Rectè ergo de illo, qui equos furripuit, à quibus, dum eos fur abduceret, mulier quædam contracta est, & abortum passa, statuit Pontifex a furti reum esse, verum, si ipsius voluntas pernitiosa non agnosceretur (quia scilicet, ut notat Glossa, mulierem præmonuit, addamus nos, vel nullo modo de damno subdubitarit) aliqua legalis poena affici non debere. Consonat Glianus, b qui bene ait, Fratrem Franciscanum, qui equitando casu puerum occidit, peccare quidem contra Regulam suam Religionis, sed Irregulari non esse.

15. Contra. Rectè idem Pontifex, c cum narrasset, quosdam Clericos redeuntes à cultura vineæ lusisse hac conditione (quæ tunc erat in usu) ut victor uteretur victo pro equo, quendam autem victorem insilivisse, quasi equitaturum, in Diaconum victum, & sic a falce ipsiusmet Diaconi quæ erat præcinctus, mortale vulnus accepisse, & post octo dies ex eo vulnere interivisse, cum, inquam, id Pontifex narrasset, rectè prohibet, ne Diaconus ascendat ad Sacerdotium, & ne in Diaconatu ministret, quia, ut notat d Suar. aliique, Diaconus conscientis consuetudinis insilivisse, dum ludebat falce præcinctus, non sufficienter cavet periculum alterius.

16. Illud tamen, quando vacas operi illicito in materia homicidij est diligenter advertendum; quando enim e tuum opus est valdè connexum cum periculo mortis alterius, semper Irregularis ex homicidio voluntario pronuntiandus eris, quia præsumeris, voluisse malitiosè in causa illud homicidium, dum opus connexum periculo homicidij suscepisti. Ac in foro conscientiz, & coram Deo, verè tu non es Irregularis, si non prævidisti periculum, nec de eo subdubitasti, vel, si dubitasti, sufficienter cavisti. Quod si aliquo tandem modo de periculo suspicatus es, eris Irregularis, quia, vel debebas sufficienter periculum cavere, vel, si caveri non poterat, opus erat, omnino ab illa actione desistere.

17. Atque in his eventibus, si certò scias, aul.

nullam in te adfuisse negligentiam gravem, seu nullam te mortalem culpam commisisse, a-moto scandalo, poteris te gerere, tanquam a liberum ab Irregularitate, quia praesumptio exterior veritatem non laedit. Contra vero, si exterius judicetur, nullam fuisse culpam, vel satis levem, tu tamen conscius sis, te gravi-ter deliquisse, obligaberis, ut verum Irregu- larem te gerere. Lege circa praedicta Doctores b passim.

18. Objicis, Si opus illicitum, cui tu vacas, Irregularitatem ex se non affert, cur Pon- tifici in multis Sacris Textibus est adeo sollicitus in examinando, an committens homici- dium casuale, operam de derit rei licitae, an il- licitae?

19. Respondeo, Quia sic melius fit judi- cium de animo occidentis, nam adversus eum qui operi illicito vacat, facilis praesumitur, seu colligitur voluntas occidendi, seu non ca- vendi homicidium, quam in eo, qui operi li- cito vacat. Adde, eiusmodi examen non raro fieri ad augendas, vel minuendas poenas ho- micidij, & ad faciliorem reddendam, vel dif- ficiliorem Irregularitatis dispensationem. A- liam responsionem affert Suar. e. aliam Gasp. d. Hurt. aliam Jo. Prapostitus, quos lege.

Ex praedictis duabus Regulis colligitur, quid dicendum de quibusdam casibus speciali- bus.

De Venatione.

20. In quacunque e Venatione, sive Cle- ricus (cui interdicta est Venatio clamosa) sive Laicus, si feram volens sagitta trajicere, vel vulnerare scilopo, hominem in dumis laten- tem occidat, non erit Irregularis, si per invin- ciblem ignorantiam, ibi latere hominem, non advertat, nec suspicatus sit, & suspicatus si fuerit, caute se gessit (in hac voce, caute, significo debitas cautelam modo in praecedentibus dictas) secus Irregularis erit. Idem dic de eo qui foveam, seu laqueum aptat ad feras, & casu, in illa impingens homo moriatur,

de Nutrientibus feras.

21. Idem sub eadem distinctione dic de nu- trimentibus feras, sicut Leones, Ursos, Canes, si quando mortem hae bruta alicui affe- runt; eris enim Irregularis, si ea non custodi- visti, ne nocerent, non eris, si caute te gessisti.

De Ludentibus.

22. Idem sub eadem distinctione, si lusi- sti. a Sive enim ludus sit licitus, ut pilae, Trochi, & cetera, sive sit illicitus in alia ma- teria, ut alearum Taxillorum, &c. sive illicitus in materia homicidij, qualis est hastulu- dum, tractatio gladiatorum, Taurorum agita- tio, non eris Irregularis, secus alicujus mor- te, si sufficienter morti consulisti; eris, si non consulisti, & modo dicto, cautelam non adhibuisti. De bucras autem omnino ludum relinquere, si sufficienter providere, non poteris.

23. Si ad domum tuam vocares, vel ad- mitteres ludentes, etiam ludis ordinarijs, si eos cognoveris facile deventuros ad arma, ri- xasque, te fore Irregularem, morte alicujus secuta, puto; quia tunc tu es cooperatus ho- micidio.

24. Idem sub distinctione praedicta de lu- dente cum muliere gravida, & universaliter cum ludente, sive jocante quomocun- que cum alio. Si quis enim gravidam v. gr. excitet ad choreas agendas, vel puellae me- culosae jocans repentinum incutiat timorem, unde mors sequatur concepti foetus animati, non eris immunis ab Irregularitate, si ma- lum suspicatus, caute te non gessisti, sed eris omnino b liber, si inculpate nihil es suspicatus, vel, si suspicatus, gessisti te caute, &c.

25. Is qui in ludo v. gr. pilae, dum adver- sarium propellit, ne pilam praecipiat, vel dum pilam jacit, puerum in aream proficientem, vel illac forte transeuntem interficit, Is, qui, dum cum alijs colluctatur, aliquem de more impellens, casu occidit Is qui dum nivis glo- bos in adversarios per jocum proiciens, ali- quem feriat lapide forte in globo nivis laten- te, occidatque, Is, inquam, regulariter ab Irregularitate non afficientur, quia semper supponuntur nihil periculi advertisse: nam se- cus, afficerentur sine dubio, si debite non ca- verunt.

De Equitante.

26. Idem sub eadem distinctione dic de li- cite, & illicite equitante in equo intractabili, ac feroci. Lege Avilam. s.

Sayr. l. c. n. 19.

a De hoc vide Maiolum. de Irreg. l. s. c. 48. §. 3. n. 2. Vgol. de Irreg. c. 22. n. 2. concl. 34. alioque e- bidem citatos.

b Henr. cit. alijs l. 1. c. 15 n. 4. quic- quid sen- tiat Farin. l. c. de 1144.

Avilam. s.

H

De

De cadente ligna, & similibus.

27. Idem de cadente ligna, seu arborem, sive suam, sive furtivè alienam, sive contra Superioris prohibitionem: Idem de attollentibus, vel pulsantibus Campanam. Lege Clarum. Idem de projiciente ligna, lapides, tegulas, ut supra insinuatum est.

a Clarus in Praxi Crimin. V. Homic. Farin. Tit. de Homic. q. 126.

Dubium incidens de casu, quo plures incautè projiciunt lapides vel similia.

28. Si plures lapides, plures sagittæ, plura similia à pluribus projiciantur incautè, & constet prætereuntem quempiam fuisse ex illis occisum, ignoretur vero ex cuius ictu, neminem fore Irregularem, docet Auila, quia quilibet (ait) potest prudenter sibi persuadere, non fuisse suum lapidem, suam sagittam, & causam mortis.

29. Equidem id probo, si projicientes sint valdè multi: at vero, si fuerint pauci, quales centè essent duo, vel tres, quilibet prudenter poterit judicare, vel saltem dubitare, suum lapidem fuisse causam homicidii; dubius autem de facto homicidio se debet tenere homicidam, atque adeo Irregularem, ut supra *b* ex cap. Ad nudentiam de Homicidio dictum est.

b Supra, c. 5. n. 6. c Castrop. de Conf. d. 6. p. 15. §. 6. n. 2.

30. Immo (ut rectè notat Castropalaus *c*) quando sunt etiam valdè plures, qui lapides projecerunt, si quis ex illis, propter peculiarem aliquam circumstantiam, dubitet, suum lapidis ictum fuisse causam mortis alterius, debet, propter eandem rationem dubii, si gerere, ut Irregularem, eo modo, quo dixi loco citato.

31. Nec tetamen prætereat, nos hic loqui de projicientibus singulis pro se, nam si sit actio aliqua communis omnium, ut est in exercitu, quando omnes un eo eodemque consensu projiciunt sagittas v. gr. in adversarios, dicemus infra, *d*

d Infra §. 34. n. 1.

TERTIA REGULA.

Omittens aliquid agere, unde mors alterius sequatur.

32. Vel omittis aliquid, quod ex Justitia agere debes, vel, quod ex Caritate, quæ, quia diversum jus sortiuntur, separatim sunt explicanda.

33. Quoad prius. Omittens, seu non prohibens aliquid, ad quod tenebatur quis ex Justitia, si ex ea omissione sequatur mors alterius, tantum peccat, quanta est omissionis malitia, de qua re disertè locutus sum lib. 6. in Decal. cap. 3. §. 1. à nu. 8.

34. Supposita ergo gravitate peccati, sicuti ibidem cum omnibus dixi, incurri obligationem restitutionis, ita ego nunc tanquam probabilis dico, incurri Irregularitatem: licet enim Diana & alios citans dicat, non incurri, quia in jure Irregularitas videtur imposita solum cooperanti per influxum positivum ad homicidium, quæ certè sententia probabilis est, probabilis tamen est incurri, quod ego ibidem sequutus sum, quia etiam cooperatio negativa est voluntaria, estque causa moralis homicidii, Irregularitas autem adnectitur à jure homicidio injusto. Neque mirum, si in eodem jure de eiusmodi negativa cooperatione non fiat expressa mentio; sufficit enim, si in ea cooperatione inveniatur tota ratio formalis malitiæ injusti Homicidii.

35. Nota autem, ut prædicta sententia Dianæ sit probabilis, debere eam intelligi, quando merè negativè se quis habet: id quod latè, & clarè explicabimus suo loco *b* inferius.

36. Quoad posterius, nempe quoad obligationem solum ex Caritate, planior est Irregularitatis excusatio; Omittens enim agere id, quod ex Caritate quis tenebatur, si ex hac omissione sequatur alterius mors, peccat quidem juxta gravitatem omissionis, ut dictum est: At vero idem in Irregularitatem non incurrit, si homicidium non intendit. Ratio est, quia hæc Irregularitas est pœna, quæ cum sit odiosa, solum intelligitur imposita propriè d. cto homicidio, quod est illud, quod est propriè injustum, & non quod solum est contra Caritatem, ut ibidem diximus.

37. Et rectè Henriquez *c* Circa Irregularitatem, inquit, homicidii oportet, illud esse contra Justitiam, & idem censendum est de Irregularitate, & de obligatione restitutionis, quæ restitutio solum debetur, quando contra Justitiam peccatur. Addidi notanter illud (si homicidium non intendit) propter ea, quæ docui lib. 8. in Decal. tr. 3. c. 2. à nu. 9.

Denique de dubio homicidii casualis vide, quæ dixi in Superioribus de Homicidio dubio cap. 5.